

**„Zsozsó”**

**Dobó Tamara Zsófia**

Pécsi Tudományegyetem Művészeti kar  
festőművész, harmadik évfolyam

Nemes Csaba, Nemes Csaba, Doctor of Liberal Arts, adjunktus

A csernobili katasztrófa súlyos következményeket vont maga után. Az áldozatok számáról és a károkról nincsenek pontos adatok. Okozott haláleseteket, környezetvédelmi és szociológiai traumákat, hosszú távú genetikus elváltozásokat. Nehéz megítélni, pontosan hány ember halálát okozta a baleset, mert sokan csak később haltak meg a szövődményekben és vannak, akik még ma is élnek, de nem lehet eldönteni, betegségüket a katasztrófa okozta-e. A robbanást követően több ezer négyzetkilométeres területen nagy veszélybe kerültek az akkoriban született gyermekek. Magyarországon az 1986. április 25-én Priptjaty és Csernobil városok melletti atomerőműben történt eseményeket nem hozták nyilvánosságra, először Svédországban kezdtek radioaktív felhőket észlelni, amelyek délkeleti, tehát a Szovjetunió irányából érkeztek. Ettől kezdve már nem lehetett tovább titkolózni. Észak-Magyarország volt a leginkább érintett. Vígán vonultak fel az utcán az emberek, ünnepelték a május elsejét, miközben a levegőben káros sugárzások érték őket, ekkor többen rosszul lettek. Talán ennek a kislánynak a szülei is kaptak sugárszennyezést, de ez csak feltételezés. Európában tapasztalható volt az abortuszok számának növekedése, mely a balesetet követő hetekben rengeteg művi vetélést jelentett. Ezek a meg nem született gyermekek is a robbanás áldozatai, a születettek között mutációval, születési rendellenességgel összefüggő többlet előfordulást hivatalosan sehol sem tudtak kimutatni.

Ő így született, a festmény címe az ő becenevét kapta, ez a történet róla szól. Száján fel vannak duzzadva az erek és rálógtak az alsó ajkára, az orvosok sem tudták megmondani mitől lehet ez az elváltozás. Sokszor megkérdezték tőle, a gyerekek, hogy miért ilyen a szája és sosem tudta nekik megmondani, hiába kérdezgette a szüleit, ők is csak találgattak. Így különböző történeteket gondolt ki, a fantáziájára bízta és mindig próbált valami hihető sztorival előállni, nem akarta, hogy a többiek az ő sorsán és külsején gondolkodjanak. Már ekkor, ilyen hamar fontossá válik, a külső alapján való megítélés. Amikor a kislány a nyelvi kommunikációt alkalmazta hirtelen akkor talán ki tudott térni az elől az elhamarkodott negatív megítélések elől, amelyet a másik ember lát, hogy nem tökéletes és ha más akkor ez már rossz, vagy beteg, a nyelvi kommunikáció egy egyéb kaput nyitott meg, egy sokkal belsőségesebb viszonyt lehetett vele így kialakítani, ebben a szituációban, sokszor ezzel próbálta kompenzálni azt, hogy ő ezáltal nem „szép”. Közhelyesebben írva, sok- sok magyarázkodás feleslegesen....

Miről is van itt szó valójában?

Rendkívül eltérő viselkedést mutathatnak az emberek a szépekkel, mint egy általuk kevésbé tetszetőssel. Például a következő dolgok történhetnek: Ritkábban és nem annyira súlyosan büntetik meg az aranyos gyerekeket, az óvodában- iskolában jobb vélemény alakul ki róluk. A jó megjelenésű embereket gyakrabban találjuk szimpatikusnak, elég ha jól van felöltözve, még ha nem is ismerjük őket. Automatikusan ők több tiszteletet kapnak. Könnyebben barátkoznak. A „személyes varázssal” rendelkező emberek jobb fényben tűnnek fel interjúk, kiválasztások, tárgyalások esetén. A csinos lányokat gyakrabban hívják randira, a jóképű fiúk pedig nagyobb eséllyel szereznek partnert maguknak. Rendkívül sok dolgot felsorolhatnék még, de lássuk az ebből következő okokat.

Gyakori, hogy a jó külsejű emberek pozitívan gondolkodnak. Mivel a szép emberek gyerekkoruktól fogva előnyöket élveznek az esztétikájuk miatt, így önbizalmuk stabilabb. Mennyit ér vajon egy éppen aktuális társadalmi szépségideál? Úgy mond ez a tulajdonság hatalommá is vált. Mindenre hajlandók vagyunk egy kis szépségért. A nőkre nehezedő társadalmi nyomás az utóbbi időben hihetetlenül megnőtt. Vannak általunk előre társított emberi tulajdonságok is, amik szerintünk a szépséggel együtt járnak. Ilyen az arrogancia, beképzeltség, távolság tartás, ellenszenv, felületesség, nagyképűség. Erősnek kell lenni, hogy ne érintsen minket érzékenyen a média által sugározott rengeteg sztereotípiáról a témáról és a maga módján mindenki szép, az ideál pedig folyamatosan változik a festményem főszereplője éppen ezt a témát boncolgatja, elkezdődik életében az az időszak, amikor át kell élnie a külsejéből adódó előnyöket és hátrányokat.

A lány a képen körülbelül három vagy négy éves lehet, a szüleivel vonattal a Balatonra indul nyaralni. Az apuka éppen mond neki valamit, a lány pedig kinéz az ablakon, szeretné tudni, hogy merre járnak, miközben elmélyül gondolataiban, kevés kis emlékeiben. Sokszor ha egyedül volt, a tükör elé állt és a jobb kezét a szája elé emelte és odatette pár ujját, hogy eltakarja vele a száját, mintha csak olyan lenne ő is a többi, volt olyan kórház, ahol azt mondták neki, hogy el fog múlni- gondolta- és akkor neki is olyan arca lehet, mint a többi lánynak. Ha mégsem, akkor hogyan fog pusztítani majd? Neki sok pusztít adnak az arcára, de nem rossz valakinek ha ő emeli száját egy másik emberhez? Ezt nem tudta megválaszolni magának és a szüleihez fordult, hogy választ kapjon. Ők persze mindig mondták neki, hogy úgy fogják szeretni ahogy

van és ha lesz valaki, aki szereti, azt mondja majd, hogy ő direkt ezért szép, mert más, mint a többi. Kicsit elhitte a kislány, de amikor közösségbe került, akkor már ismét nem így érezte. Ahogy idősebb lett a többiek újra egyre többször kérdezték, hogy ő miért ilyen és rossznak érezte magát, nem odavalónak. Sokszor csúfolták kortársai, azonban akadt neki barátnője is, akihez mehetett játszani, aki elfogadta őt így és becézgette, tőle kapta a becenevet, a „Zsozsót”. A felnőttek csak annyit mondtak szülői társaságban. „Milyen szép szeme van!” Talán tényleg szép szeme volt, vagy csak azért mondták, hogy ne a szájáról kelljen beszélni? Itt az ablak felé fordítja a fejét, szemöldökét összeráncolja egy kicsit és hasonló dolgokon gondolkodik tovább, miközben megtámasztja két kezét az ablak alsó kereténél. A festmény egy régi fotó után készült, ezért sok helyen látszódik a fényképezőgép által létrehozott vakus árnyék. Szerettem volna, hogy a néző tudja, hogy magyar kislányról szól, így megfestettem azt is, éppen hol jár a vonat.

Festésmódját tekintve a háttér, a vonat belső tere, kimért, távolságtartó, dekoratív, a jármű részeinél vastagon kentem fel a kikevert színeket, ez egész enteriőr meggondolt és megfontolt, mint amilyenek a szülők lehetnek, ha egy ilyen jellegű „probléma” merül fel a családban, az apa is merev, profilból ábrázolt, csak az egyik arcát mutatja. Erősen ketté osztja a művet a középen elhelyezett zöld vonatfal, ez szimbolikus jelkép, mutatja a kislány belső világát és a külvilág közötti falat. Nem látja magát az ablakban, nem tükröződik vissza az üvegen az arca, mi nem tudjuk, hogy ő hogyan láthatja magát és a külvilág megítélését sem tudjuk, csak azt, hogy éppen merre jár a két alak. A kép tervezésénél többféle variáció felmerült az ablak megoldására volt róla szó, hogy magát lássa, a tükörképét, vagy úgy, mintha nem lenne ilyen az arca, vagy egy felnőttkori érett nő képét mutassa, de én úgy gondolom, hogy ezt a választást most a nézőre bízom.

A következő bekezdésemben a munkafolyamatot nagy vonalakban ismertetem. A falécek összerakása után felfeszítettem a vásznat, majd előkészítettem az enyves alapot timsóval. A megfelelő idő elteltével lekentem gessoval az enyves vásznat, majd kiválasztottam az eddigi kompozíciós tervek közül a legmegfelelőbbet, hogy segédvonalakkal, illetve foltokkal elkészítsem az alapra a vázlatot. Munkám során használt anyagok között szerepel a lenolaj, mint az olajfesték kötőszere, mert ez a leggyorsabban száradó zsíros olaj. Terpentin, ami szárítólag hat a zsíros

olajokra. Többféle kék pigment, például párizsi kék, amitől egész mostanáig félttem, de arany okkerral nagyon szép zöld keverhető belőle, ez a szín a vonatablak. Kékek között még megemlíteném az ultramarint, amiből a legjobb szürkék hozhatóak elő, mellette használtam kobaltkéket is. Csak a párizsi kéket törtem meg más színnel a többi kéket titán fehérrel, illetve vas-oxid feketével törtem. Néhol cinkfehéret is belevittem, mert a titán fehér nagyon erős fehér, sokkal dominánsabb, hidegebb. A zöldek mindíg kikevertem valamilyen kékből és sárgából. Nem szerettem volna önálló zöld pigmenteket a kékek mellé festeni, mert akartam, hogy érezhető legyen a kép egységes, színileg összefogott ezáltal. A zöldek úgymond a kékekből „jöttek”. Az arcoknál is hasonlóképpen festettem, sok barnát egymás mellé sorakoztattam föl. Umbrákat, sienákat, okkereket, erősen. Sárgából gyengébbet, mint a nápolyi sárga. Egyedül a kraplakk volt, ami vörös pigment és néhol belekerült a többi színbe, hogy kiemeljem a lány arcának fiatal pirosasságát. Kihasználtam, hogy fehér alapra festek, sok helyen a már megfestett arcrészletet inkább visszatöröltem, minthogy inkább fehérrel keverjem.

Végezetül visszakanyarodnék egy kicsit az írásom elejére. Azért ezt a témát választottam, mert nagyon sokrétű, több globális problémáról szól, amely szellemileg és testileg is megtörhet olyan embereket, akik egészségesek is lehetnének. Szó volt itt az én kérdésről, hogy hova helyezzük magunkat a társadalomban? A természet szennyezéséről, és az eldurvult divatról. Ezek mind- mind olyan témák, amik jelenleg is zajlanak körülöttünk, Állandó folyamatok, de megváltoztathatóak.